

Харківська обласна рада
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Державне управління охорони навколишнього природного середовища
у Харківській області

**ЧЕРВОНА КНИГА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Тваринний світ**

Харків — 2013

ЗВИЧАЙНА МІДЯНКА*Coronella austriaca* Laurenti, 1768**Обыкновенная медянка**

Клас Рептилії — Reptilia
Ряд Лускаті — Squamata
Родина Вужеві — Colubridae

Природоохоронний статус

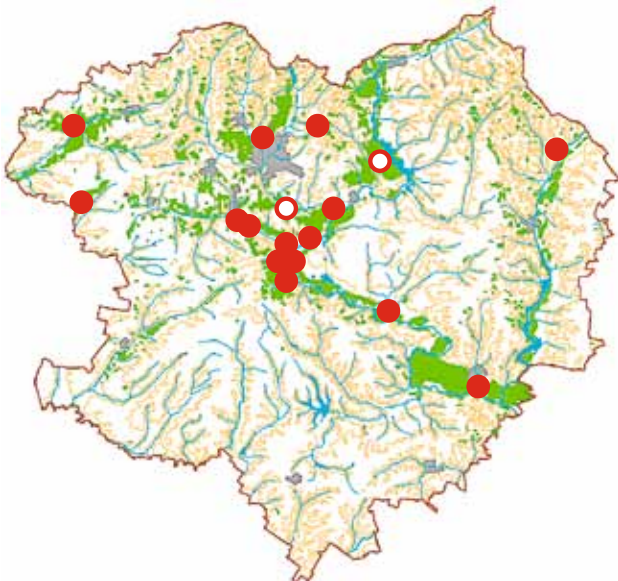
Рідкісний. Занесений до Червоної книги України (вразливий) та списку Бернської конвенції (Додаток II).

Морфологічна характеристика

Змія невеликих розмірів: довжина тулуба не перевищує 75 см, але у середньому близько 50 см, хвіст у 3,2–6,6 разів коротший за тулуб. Луска гладенька, навколо середини тулуба 19 рядів лусок. Тіло зверху сірувато- або зеленувато-буре, з оливковим, жовтуватим або червонуватим відтінком. На поверхні голови згори — темний малюнок, який вздовж спини продовжується у вигляді двох темніших за колір тіла смуг з нечіткими границями. На тлі цих смуг розташовані темні плями. Від ніздрі через око до кута рота проходить темна смуга, яка утворює ще дві менш виразні переривчасті латеральні лінії, які також йдуть вздовж тіла. Черево біля горла світле та темніше при просуванні в каудальному напрямку, сіруватого, жовтого, жовтувато-рожевого, рожево-сірого або майже чорного кольору.

Ареал та поширення виду у регіоні

Ареал охоплює більшу частину Європи, Кавказ, північну половину Малої Азії, Північний Іран, західні райони Казахстану і Сибіру. Поширена на всій території України та Харківської області.

Чисельність

Відомо досить багато знахідок, але абсолютна чисельність звичайно дуже низька. Максимальна чисельність — декілька особин на кілометр облікового маршруту, реєструвалась на території національного природного парку «Дворічанський».

Місця перебування

Типові місцезабуття — галявини та узлісся, кущі та ділянки степу на схилах, заплавні луки тощо. Для біотопів мідянки властива строкатість ландшафту, наявність екотонів та симпатрія з ящірками — прудкою та веретінницею.

Особливості біології

Активна з другої половини березня — початку травня до кінця вересня — середини жовтня. Живиться в основному ящірками, рідше зміями, мишоподібними гризунами, землерийками, зрідка — пташенятами або земноводними. Парування в кінці квітня — травні. Яйцеживородний вид, у липні — на початку жовтня народжують 2–17 молодих змій в прозорих яйцевих оболонках. Статевої зрілості досягають у 4–5 років. Вороги мідянки — хижі ссавці та птахи. Мідянки гинуть на автошляхах, також їх, як і інших змій, вбивають люди.

Основні чинники зниження чисельності

Локальні популяції можуть потерпати від трансформації природних біотопів (забудови, розорювання), прямого винищення та пресу з боку свійських тварин, застосування отрутохімікатів, фрагментації популяцій, загибелі на автошляхах, випалення сухої трави навесні тощо.

Заходи охорони

Збереження місцезабуття, просвітницька робота з населенням, контроль чисельності свійських тварин, створення екокоридорів, контроль використання отрутохімікатів.

Джерела інформації

Тарашук, 1959; Определитель..., 1977; Котенко, 1987; Доценко, 2003; Зіненко, 2006; Ведмедеря и др., 2007; Котенко та ін., 2008; Кныш, Статива, 2009.

Автор: О. І. Зіненко
Фото: © О. І. Зіненко